

**ŞÂİR-İ MUHTEREM ÂKİF BEY'E HİTÂBEN TEVFİK FİKRET BEY'İN
YAZDIĞI HEZEYÂNLARA CEVÂBDIR**

Ahmed Avnî Konuk

Hazırlayanlar
Mine Kara-Duygu Kara

2019

Tevfik Fikret Bey diyor:

Bana anlatma o ra'nâ dîni
Bilirim ben de senin bildiğini
Okudum ben de kitâb-ı gaybı
Dinledim ben de hitâb-ı gaybı
Ben de sizler gibi câmi' câmi'
Dolaşib hâlîka oldum râkî'
Şevk-i cennetle hayâlîm meşgûl
Yüreğim havf-ı cehennemle me'lûl
Ben de tırmandım ulû tûbâyâ
Ben de çıktım meleî â'lâyâ
Ben de âşıktım ezân nağmesine
Bir koşardım o Allah sesine
Ben de tesbîh u duâ, savm u salât
Hepsini hepsini yaptım heyhat!

Cevâb

Âferin şâir-i şâh-ı ma'nî
İşte bak böyle olur fart-ı zekâ
Okumuşsun o kitâb-ı gaybı
Dinlemişsin o itâb-ı gaybı
Şevk-i cennetle namâz kılmışsın
Nâr-ı dûzahdan ise yılmışsın
Hakk'a ücret ile sâcid olmak!
Nefsinin hazzına âbid olmak!
Bu mudur anladığın Kur'ân'ı?
Böyle mi bilmiş idin Rahmân'ı?
Bu bilişin, anlayışın imân-ı avâm
Böyle imân rah-ı idrâke harâm
Bu sebebden o kitâb-ı pür tâb
Ediyor hep ulu'l-elbâba hitâb
Sana Kur'ân dedi ki ol âgâh
Yapma Allah'la beraber bir ilah
Sen ise vehmini Allah yaptın
Nefs-i mevhûmunu sevdin taptın
Sanma ki doğru bir imân ettin
Dînini nefesine kurbân ettin
Böyle imân beğenilmez elbet
Getirir adama bir gün nikbet
Böyle dîn tutma mukallidliktir
Müteşebbisleri hep hâlîktir
Çünkü bir pufla esâsı yıkılır
Bu soğuk tapmadan elbet bıkılır
Başka bir şeydir o imân-ı yakîn
Edemez kimse ona şekk-i telkîn
Sen de vehminden usandın bıktın
Bu sebebden ki o dînden çıktın
Bıktın ammâ yerine Hakk mı kodun?
Ne gezer! Gitti odun, geldi odun!

Tevfik Fikret Bey diyor:

Bilmeden görmeden imân ettim
Nefsîmî dînime kurbân ettim
Çünkü telkînlere aldanmış idim
Kandığım şeylere hep kanmış idim

Cevâb

Bu ne söz ey mütefekkir üstâd
Bil ki ihbâradır ancak imân
Kuvvet u zaif ile mevsûf bir şân
Görölmüş şeye ne hâcet imân
İster inkâr et onu ister inan
O, odur sıdk-ı vücûd-i nebî zâhir
O görüş şekk u zünûnî kâhir
Bilmeden görmeden imân etmek
Bu esâslarla döner çarh-ı felek
Gaybe imânla nizâm-ı âlem
Gaybe imânla yaşar bir âdem
Meselâ tâcir olan bir insân
Gaybe imânla açar bir dükkân
Çünkü gâibde ki ribha imân
Etti elbet çalışır pây-zenân
Var kıyâs et bunu hepsi böyle
Sözü artık düşünüp de söyle
İşitirsen haberi, bir kavli
Sıdk da kizbe de mümkün hamli
Göz görünce gider imân artık
Sıdk, kizbe gelir bir varlık
İşte Kur'ân da haberdır üstâd
Sıdkına hangi görüş verdi fesâd
Sana Kur'ân dedi ki Allah var
Bu avâlim hep o Allah'la yaşar
Zâhir ve bâtın ve evvel, âhir
Âkilin çeşmine günden bâhir
Zât-ı pâkî bütün eşyâyı muhît
Kudreti, sûret ve ma'nâyı muhît
Öyle kayyûm-ı cihân ki o latîf
Ondan oldu bütün eşyâ-yı kesîf
Ne görüp bunları tekzîb ettin?
Niye sen cânib-i küfre gittin?
Fenn mi? Fenn âkili idlâl etmez
Bu esâsâtı o ihlâl etmez
İftirâ bu hezeyânlar fenne
Bilir erbâb-ı firâset fenn ne?
Müslümânlık fenn ile tev'emdir
Dahl eden fenne, bir sersemdir
Kişi olmaz ise sâhib-i temyîz
Ne okursa okusun şûr-engîz
Hangi bir fenn dedi ki cüz' külden
Ekmel ve efdal olurmuş ba'zen
Böyle hükm etti fakat mâddiyûn

Çünkü temyîzi harâb etti zünûn
Biri ferzend-i fûnûn dîdesine
Böyle sormuş ki şu avucumda ki ne?
Delikanlı kalemi almış eline
Dalmış endişe-i cifr ü remele
Demiş o gizlediğin şey benden
Sarıdır, ortası boşdur, ma‘den
Pederi beht ile sormuş o nedir
Böyle bir şey ne olur hükmünü ver
Humku biçâreyi etmiş mecbûr
Bi‘l-bedâhe deyivermiş kalbur
O zavallı peder etmiş feryâd
Vasfın i‘lâ idi hükmün berbâd
Nereye gitti o temyîz a çocuk!
Sâdır oldu doluluktan boşluk
Niye sen bilmedin ey fenn-i dîde?
Koca kalbur sığamaz kef-i yede!

Tevfik Fikret Bey diyor:

Sevdim Allah’ı da Peygamber’i de
O âlây kaldı bu gün hep geride
Anladım çünkü hakikat başka
Başka yoldan çıkılırmış Hakk’a

Cevâb

Sevdiğin nefsin imiş ey üstâd
Vehmin etmiş sana Hâlık îcâd
Hakk ve Peygamber’i hep önde durur
Hod-perestâne kavî sille vurur
Hakk ve Peygamber’ini bilse idin
Hakk’a îsâl edecekti seni dîn
Lakin evhâmına taptın cidden
Böyle boşluklara düştün birden
Boşluğu şimdi hakikat sandın
Ateş u vehmine tekrâr yandın
Çıkmadın esfele indin yerden
Attan indin eşeğe bindin sen

Tevfik Fikret Bey diyor:

Saydığın hârikalar mu‘cizeler
Birer efsûn-ı zekâdır ki beşer,
Bî-tevakkuf açıyor sırrlarını
Mu‘cizât ehlî unutmuş yarını
Muğfil u muğfil o Îsâ, Mûsâ
Köhne bir kizb-i mutalsamdır asâ
Beşerin bunca dalâletleri var
Putunu kendi yapar kendi tapar

Cevâb

Enbiyâ eyledi akla da‘vet

Humakâ da‘vete etti hiddet
Ukalâ dinledi tâbi‘ oldu
Nûr-i Hakk’ı akl ile lâmi‘ oldu
Ba‘zısı çıktı içinden dedi yok
Benzeyenler içimizde sana çok
Görelim farkını tâbi‘ olalım
Sözünün sıdkına kâni‘ olalım
Dedi Peygamber alın işte kelâm
Akla tatbîk ediniz var mı hatâm
Dediler söz bize kânî gelmez
Söz bizim zihnimizi hiç çelmez
İsteriz hârika görmek senden
Bu nübüvvet bize olsun rûşen
Ukalâ etmedi bunda ısrâr
Gördüler çünkü sözü ma‘nîdâr
Ancak ahmakları kandırmak için
Enbiyâ mu‘cize gösterdi o gün
O kemâlâtı bugünkü humakâ
Sandılar hep birer efsûn-i zekâ
O havârık değil efsûn-i beşer
Verdi ferdâya da burhân u eser
Meselâ mu‘cize-i şakk-ı kamer
Oldu Hind ehline de hayret-i ber
İngiliz gayreti bir asr evvel
Hindde bulmuştu acîb bir heykel
Üzerinde şu ibâre mevzû‘
Sene-i şakk-ı kamerde masnû‘
İnşikâk-ı kameri Hind ehli
Görerek hep buna şaşmış belli
Mu‘cizât ehlinin işte yarını
İngilizler açıyor sırrlarını
Dînine hizmet ederken ağıyar
Yıkıyorsun sen onu câhil-i yâr
Hangi bir mu‘cize oldu bâtil
O senin fennin ile ey âtil
Birinini yaptığını yap görelim
Görelim onları kimmiş, sen kim
Kendini satmadı onlar aslâ
Sattılar ma‘rifet-i nûr-i Hudâ
Beşeri etmedi onlar idlâl
Onlara tâbi‘ olan buldu kemâl
Onların maksadını ârif olan
Putunu kırdı bütün gizli, ayân
Gizli put vehm u hayâlâtır
İtikâdât-ı muhâlâtındır
Sana hep kendi hayâlin hâkim
Deme ben Rabb tanımam bî-bâkim
Sana her lahza da bin put îcâd
Ederek taptırır ey kör üstâd
Sen de ma‘bûdunu yaptın, taptın

Zannedersin yeni bir şey yaptın
 Gâfilin bunca dalâletleri var
 Putunu kendi kırar, kendi yapar
 Muğfil u muğfil olan bak kimdir
 Çeşm-i insâfda kim mücrimdir
 Bu ona benzedi ey nâ-bînâ
 Mesnevî'sinde dedi Mevlânâ:
 Dört kişi şöyle namâza durmuş
 Şu suâli birisi kondurmuş:
 Kılarız biz bu namâzı ammâ
 Girdi mi vakti namâzın acaba
 Birisi sus demiş ey yâr-i vefâ
 Namâzı bozdu kelâm-ı dünyâ
 Yâr-i sâlis de demiş ey ihvân
 İkinizden de bu hâl oldu âyan
 Yâr-i râbi' demiş Allah'a senâ
 Ki namâzda beni hıfz etti Hudâ
 Birinin yaptığını yaptı biri
 Olmadı kendi işinden haberi
 Sen de bunlar gibi yaptın aynen
 Bilmedin yaptığını gafletten
 Mürde-i aklın işi hep gaflettir
 Daima hâlî onun sekrettir
 Cesedin aklı olunca mürde
 Hükm-i hayvâna girer her yerde
 Cism-i hayvân yular ister elbet
 O yularsız bırakılsa dehşet!
 Yuları hayvâna hayvân takmaz
 O zavallı bu hünerden çıkmaz
 Ona bir âkil u dânâ ister
 Ki o biçâreye olsun rehber
 Enbiyâ âkıl u dânâ geldi
 Sürünün arkalarından yeldi
 İçlerinde nice gem almaz var
 Onlara darbe-i te'dîb yarar
 Mürde-i akla dem-i îsâ lazım
 Zulmette bir yed-i beyzâ lazım,
 Nefs-i Firavn'a, asâyı Mûsâ
 Çıkarak olmalı ejderhâ

Tevfik Fikret Bey diyor:

Ara git, deyrini gez Kabe'sini
 Dinle tekbîri işit çan sesini
 Göreceksin ki bu hep boşluktur
 Umduğun aradığın¹ şey yoktur²

¹ *Aradığın kelimesi imâlesiz okunursa vezni bozar. İmâle ile kır'at ise zamanımızda mahalli belagat ve selâsettir.

Düzme Allah'ı gibi şeytânı
 Buda'sı, Ehrimen'i, Yezdan'ı
 Topunun hâlıkı bir vehm-i cebîn
 Gölgele gölgeler onlarda derin
 Bir karanlık sezerek çevrildim
 Acı bir darbe yedim devrildim

Cevâb

Sende ey şâir-i yektâ-yı zamân
 Arpa tüccârı kadar yok izân
 Bir avuç arpa gören bir tüccâr
 Yığının vasfını farka kâdir
 Bir numûne vücûdun külliden
 Dolumu, boşmu düşün bir cidden
 Görüşün var bilişin var, var...var...
 Bu hüneler gider icâda kadar
 Sende varken bu kadar vasf-ı celîl
 Ya niçin küllünü ettin techîl
 Vehmin icâdı, evet boşluktur
 Boşluğa tapmada sarhoşluktur
 Aradı Kabe'yi deyri vehmin
 Geride durdu ararken fehmin
 Yerde ya gökte ararken humakâ
 Onu kendinde buldu ehl-i zekâ
 Çünkü mevcûd-ı hakîkî dedi biz
 Âdeme şâh damarından yakınız
 Ata bindin at ararsın gâfil
 Dolaşırsın yine câhil, câhil
 Bilirim anlamadın sen bu sözü
 Kâle sığmaz bu mâ'nînin özü
 Çünkü dostum bu ma'nî zevkî
 Veriyor zevkî kelâmın sevkî
 Bir misâlden bunu telmîh edeyim
 Mümkünü lafz ile tavzîh edeyim
 Bulut olmazsa buhârât hevâ
 O letâfetle görünmez ebedâ
 Bulutu hiss edemez lâmisemiz
 Su olunca ederiz hep temyîz
 Su donunca katılıp şekle girer
 Ayırıp sonra yine asla erer
 Evvelâ yoktu buzun eşkâli
 Nereden çıktı onun ahvâli
 Sıfat-ı ârıza-i zât-ı buhâr
 Oldu her mertebesinde seyyâr
 Sıfat-ı ârizada, asl-ı adem
 Bak düşün, işte hudûs, işte kadem
 İşte mevcûd-i hakîkî-i latîf

² **Bu beyitte şiir hatası da vardır. Boşluk ile yok kâfiye olamaz. Zîra birisi zamme-i sakile-i mekbûze, diğeri zamme-i sakile-i mebtûtadır.

Eyledi kendini böyle teksîf
Bu suver fişkırır ondan dâim
O vücûddur bu nizâma hâkim
Hep onundur bütün evsâf-ı suver
Zannedersin ki suverden bu hüner
Topunun hâlîki bu nûr-ı mübîn
Gördü vehmin onu bu vehm-i cebîn
Sen onu mâtde mi sandın sade
Bunu bil ki yarı yoldur mâtde
Akl-ı vehmin ile bundan fazla
Giremezsin o hakîkî asla
Fenn seni mâtde içinde çevirir
Sonra zulmetler içinde devirir
İşte dostum bu sebebden yazdın
Vehmini ayn-ı hakikat sanarak
Sana gösterdi o vehmin biri, çok
Doluyu boş, boşu mâlî, varı yok

Tevfîk Fikret Bey diyor:

Şimdi bî havf u cinân u nîrân
Süzerim fitratı hayrân, hayrân
Ben ne ma'bûd ve ne mûbid bilirim
Kendimi hilkate âbid bilirim
Gökte ve binlerce sâcid görürüm
Onda vicdânımı sâcid görürüm
Bu sücûd işte benim tââtım,
Bu ibâdetle geç sââtım,
Bu ibâdetle fahûr u hurrem
Ben beni bir kayadan fark etmem

Cevâb

Aferin safsata-perdâz üstâd
Yine bir safsata ettin îcâd
Evvelâ hilkate hâlîk lâzım
Onu nefy etmiş idin üstâd
Hâlîk olmazsa nasıl hilkat olur?
Ona tapmak, ne büyük gaflet olur
Sâniyen âbidde ma'bûd ister
Sen ona yok dedin üstâd-ı hüner
Bu ibâdet kimedir ey şaşkın
Ne kadar kuvvet-i vehmin taşkın
Her taraf sence bütün boşluktur
Boşluğa tapma ne sarhoşluktur
Bâde-i vehm ile sermest oldun
İşte ondan bu kadar pest oldun
Türrehât oldu kelâmın böyle
Hiç düşünme hezeyânlar söyle,
Sâlisen uymadı fi'ilin sözüne
Bu niçin çarpmadı bilmem gözüne
Kaya sözden müteessir olmaz

Ne desen hiç mütegayyir olmaz
Sana zângoç denilince lertzân
Hakk'a, Peygamber'e ettin hezeyân
O zavallı kaya mahviyetle,
Ayak altında gezer zilletle,
Sen seni bir kayadan fark ettin
Sana zângoç diyeni incittin
Bil ki dostum kaya senden efdal
Böyle insân da behâyimden edall

Tevfîk Fikret Bey diyor:

Bir minik kuşla biriz tapmakta
Ben de tehlîl ederim İshâk'da
Doğruluk, hubb-i vefâ, mahviyet
Merhamet, hayr u cem'iyet, nasafet
Sonra bir şâire zângoç dememek
İşte vicdânıma bunlar mahrek

Cevâb

Kuşla bir olsan eğer tapmada
Öyle müstağrak olurdun Hakk'da
O minik sevk-i tabîatla yaşar
O tabîat ki bütün Hakk'la coşar
Hâlî tefvîz u tevekkül-i dâim
İvacâcât u fesâttan sâlim
Nefsini hâlîka etmiş tevdî'
Yaşıyor kimselere yok zararı
O zavallı yer içer mâ hazarî
Nağme-i Hakk, Hakk'ı tesbîh u salât
İşi dâim bu ibâdetde sebât
İki üç türlü görünmez o minik
Sadedir hâlî onun yok ikilik
Bir düşün sende acib böyle misin?
Bence sen bu beşerin bir gamısın
O açıktır görünür sen kapalı
Sâf o yekpâre kumaşın yamalı
Kalbini Hakk'ına, peygamberine,
Rabt edenlerden a zâlim sana ne
Nam-ı şiir altına koydun zehri
Onu nasafet diye sattın cehrî
Bu mudur halka senin merhametin?
Bu mudur? Mefharetin ma'rifetin
Bu mudur hayr, senin indinde
Buna şerrler eder hep hande
Hayr u şerrî edemez temyîz
Hâme-i ta'nını ettin tehzîz
Hakk'a, Peygamber'e tatvîl-i zebân
Nice bin müslime karşı hezeyân
Bu enâniyet-i firavnâne
Seni fırlattı ceh-i hizlâne

Halk mahviyyete bîgâne iken
Dem vurursun yine mahviyyetten
Buna dostum şımarıklık derler
O ne fenndir, ne edebdir, ne hüner
Boşluğa düştün ise var sen düş
Türlü evhâmın ile orda dövüş
Çekme hem cinsini yeis-i ademe
Sen düş ancak o gamınla nedeme
Var ise hubb-i vefâ u yârî
Şerîkî nefesine hasr et bârî

Hükm-i Muhakkîk

Bir tefekkürden ibâret insân
Mütebâkîsi onun et ile kan
Fikr-i temyîz olunca fâsid
Olur insânlığı artık kâsid
(Ve's-selâm alî min etteba'l-Hudâ)